

ספרות עברית וכללית

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
- פרק ראשון: שירה (שירים מן המחצית השנייה של – (25x1) – 25 נקודות
המאה ה-20 בנושא "זהויות")
- פרק שני: דרמה – (40x1) – 40 נקודות
- פרק שלישי: ספרי קריאה – (35x1) – 35 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- שלושת הפרקים בבחינה הם חובה.
- ענה על שאלה אחת בכל אחד מן הפרקים.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימת יצירות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.
- (2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
- (3) שים לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.
- (4) לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — שירה

שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "זהויות"

(25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-4.

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אודיסס / חיים גורי

ובשובו אל עיר מולדתו מֵצֵא יָם
וְדָגִים שׁוֹנִים וְעֵשֶׂב צֶף עַל הַגָּלִים הָאֲטִיִּים
וְשֶׁמֶשׁ נֶחֱלָשֶׁת בְּשׁוּלֵי שָׁמַיִם.

טעות לעולם חוזרת, אִמֵּר אודיסס בְּלִבּוֹ הָעֵיף
וְחִזֹּר עַד פְּרִשְׁת־הַדְּרָכִים הַסְמוּכָה לְעִיר הַשְּׂכָנָה,
לִמְצֹא אֶת הַדֶּרֶךְ אֶל עִיר מוֹלְדָתוֹ שֶׁלֹּא הִיְתָה מִיָּם.

הֶלֶךְ עֵיף כְּחוֹלֶם וּמִתְגַּעְגֵּעַ מֵאֵד
בֵּין אֲנָשִׁים שֶׁדִּבְרוּ יוֹנִית אַחֲרָת.
הַמָּלִים שֶׁנָּטַל עִמּוֹ כְּצִידָה לְדֶרֶךְ הַמַּסְעוֹת, גִּוְעוּ בִּינֵתָיִם.
רָגַע חֶשֶׁב כִּי נִרְדָּם לִיָּמִים רַבִּים
וְחִזֹּר אֶל אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא תָמְהוּ בְּרֹאוֹתֶם אוֹתוֹ
וְלֹא קָרְעוּ עֵינָיו.

הוא שָׁאַל אוֹתָם בְּתַנוּעוֹת וְהֵם נָסוּ לְהִבִּין אוֹתוֹ
מִתּוֹךְ הַמְּרַחֲקִים.

הָאֲרָגְמָן הַסָּגִיל וְהֶלֶךְ בְּשׁוּלֵי אוֹתָם שָׁמַיִם.

קִמּוּ הַמִּבְגָּרִים וְנָטְלוּ אֶת הַיְלָדִים שֶׁעָמְדוּ סְבִיבוֹ בְּמַעְגָּל
וּמִשְׁכּוֹ אוֹתָם.

וְאוֹר אַחֵר אוֹר הַצֶּהִיב בְּבֵית אַחֵר בֵּית.

בָּא טַל וַיִּרְדּוּ עַל רֹאשׁוֹ.

בָּאָה רוּחַ וְנִשְׁקָה לְשִׁפְתָיו.

בָּאוּ מִיָּם וְשִׁטְפוּ רַגְלָיו כְּאֲבִירֵקְלִיָּה הַזִּקְנָה

וְלֹא רָאוּ אֶת הַצֵּלָקֶת.

וְהַמְשִׁיכּוֹ בְּמוֹרֵד כְּדֶרֶךְ הַמֵּיִם.

כיצד בא לידי ביטוי בבית השלישי משבר השיבה הביתה של אודיסס? הסבר את הקשר בין בית זה

ובין שאר בתי השיר.

/המשך בעמוד 3/

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יונתן / יונה וולך

אָני רָץ עַל הַגָּשֶׁר
וְהַיְלָדִים אַחֲרַי
יוֹנָתָן
יוֹנָתָן הֵם קוֹרְאִים
5 קָצֵת דָּם
רַק קָצֵת דָּם לְקִנּוּיֵם הַדְּבִשׁ
אָני מְסַכִּים לְחֹרֶךְ שֶׁל נֶעֶץ
אָבֵל הַיְלָדִים רוֹצִים
וְהֵם יְלָדִים
10 נֶאֱנִי יוֹנָתָן
הֵם כּוֹרְתִים אֶת רֹאשִׁי בַּעֲנָף
גְּלִדְיוֹלָה וְאוֹסְפִים אֶת רֹאשִׁי
בְּשִׁנֵּי עֲנָפֵי גְלִדְיוֹלָה וְאוֹרְזִים
אֶת רֹאשִׁי בְּגִיר מְרֻשָּׁשׁ
15 יוֹנָתָן
יוֹנָתָן הֵם אוֹמְרִים
בְּאַמַּת תְּסַלַּח לָנוּ
לֹא תֵאָרְנוּ לְעַצְמָנוּ שְׂאֵתָה כְּזָה.

קרא שורות 7-10 בשיר, והסבר כיצד שורות אלה משקפות את יחסי הגומלין בין יונתן לבין הילדים, כפי שהם באים לידי ביטוי בשיר כולו.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

דברי רקע ראשונים / ארז ביטון

אמי אמי

מִכְפָּר הַשִּׁיחִים הִירָקִים בִּירֵק אַחֵר.
מִמֶּן הַצִּפְרִים הַמְחִלִּיבוֹת חֶלֶב מִתּוֹק מִכָּל מִתּוֹק,
מַעֲרֵשׁ זְמִירֵי אֶלֶף לֵילָה וְעוֹד לֵילָה.

אמי אמי

שֶׁהֲרִחִיקָה רָעוֹת
בְּאַצְבָּעוֹת צָרְדוֹת
בְּהִלָּקָאוֹת חֲזָה
וּבְשֵׁם כָּל הָאֲמָהוֹת.

אבי אבי

אֲשֶׁר עָסַק בְּעוֹלָמוֹת
אֲשֶׁר קִדַּשׁ שְׁבֻתוֹת בְּעֶרְאֵק נְקִי
אֲשֶׁר הָיָה בְּקִי מֵאִין כְּמוֹהוּ
בְּהִלָּכוֹת בֵּית כְּנָסֶת.

אני אני

שֶׁהֲרִחַקְתִּי עֲצָמִי
הֲרַחֵק אֶל תּוֹךְ לִבִּי
שֶׁכְּשֶׁהִכֵּל הָיוּ יְשָׁנִים
הָיִיתִי מִשָּׁנָן
הֲרַחֵק אֶל תּוֹךְ לִבִּי
מִסּוֹת קִטְנוֹת שֶׁל בֶּן
בִּיהוּדִית
מְרוֹקָאִית.

מה מאפיין את התרבויות המוצגות בשיר?

האם לדעתך תרבויות אלה מתנגשות זו בזו או משלימות זו את זו?

נמק והדגם את דבריך מן השיר.

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כל הדורות שלפני / יהודה עמיחי

כל הדורות שלפני תרמו אותי
קמעה קמעה כדי שאוקם כאן בירושלים
בבת אחת, כמו בית־תפילה או מוסד צדקה.
זה מחיב. שמי הוא שם תורמי.
זה מחיב.

אני מתקרב לגיל מות אבי.
צואתי מטלאת בהרבה טלאים,
אני צריך לשנות את חיי ואת מותי
יום כדי לקים את כל הנבואות
שנבאו אותי. שלא יהיו שקר.
זה מחיב.

עברתי את שנת הארבעים. יש
משרות שבהן לא יקבלו אותי
בשל כך. אלו הייתי באושוויץ,
לא היו שולחים אותי לעבוד,
היו שורפים אותי מיד.
זה מחיב.

בבית הראשון המשורר כותב: כל הדורות שלפני תרמו אותי [...] כדי שאוקם [...] כמו

בית־תפילה או מוסד צדקה.

פרש דברים אלה, והסבר כיצד הם מבטאים את זהותו של המשורר כפי שהיא באה לידי ביטוי

בשיר כולו.

פרק שני — דרמה (40 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 5-8.

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך", "טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה"

5. אין לך דבר בסופה של דרמה הזוהה למה שבתחילתה.

(נבו, ר' [1983]. מהלך הטרגדיה השקספירית. בתוך מ' ברינקר ור' ליטוין [עורכים],

המלט ושקספיר, מבחר מאמרים, ירושלים: כתר. [עמ' 64])

הסבר והדגם קביעה זו על פי הטרגדיה שלמדת.

בתשובתך תאר את מצב הדמויות ואת מעמדן בתחילת הטרגדיה ובסיומה.

6. תאר את סיום הטרגדיה שלמדת, והסבר אם סיום זה הוא בלתי נמנע.

נמק והדגם את דבריך על פי מהלך העלילה הטרגית ועל פי דמויות הגיבורים.

מחזה מודרני (מן המאה ה-19 או מן המאה ה-20)

7. דמויות רבות במחזות המודרניים נקלעות למצוקה ומרגישות אבדן דרך וחוסר מוצא ולעתים גם היעדר שליטה על חייהן.

על פי דברים אלה, אפיין את הדמות המרכזית במחזה המודרני שלמדת, והסבר אם היא נחלצת מן המצוקה. נמק והדגם את דבריך.

8. במחזות מודרניים רבים הסיום אינו פותר את הבעיות שעומדות במרכזם, ומשאיר שאלות פתוחות לדיון.

האם קביעה זו מתאימה למחזה המודרני שלמדת? נמק והדגם את דבריך.

פרק שלישי — ספרי קריאה (35 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 9-10.

9. מישהו לרוץ אתו / דויד גרוסמן, הירח ירוק בוואדי / דודו בוזי

החוויות של האדם הצעיר בגיל ההתבגרות מעשירות את ניסיון חייו ואת האופן שבו הוא רואה את עצמו.

הסבר והדגם קביעה זו על פי ספר הקריאה שלמדת (מישהו לרוץ אתו או הירח ירוק בוואדי).

10. חיי פיי / יאן מרטל, רודף העפיפונים / חאלד חוסייני, משחקי הרעב / סוזן מארי קולינס,

נער החידות ממומביי / ויקאס סווארופ

עולם הילדות והנערות לעומת עולם המבוגרים, תמימות וטוב לב לעומת אינטרסים ורוע — כיצד ניגודים אלה באים לידי ביטוי בספר הקריאה שלמדת? הסבר והדגם את דבריך.

בהצלחה!